

548

0-1b

Mphahlele history, and K34/78
Mantlwana game.

M.N. Aphelo

b

1/6

1

Ditaba tsa papadi ya banenyana le basimane.

Mantwana (Mantlwana)

Mantwana ke papadi ya banyana le masoxana ba bapala papadi yena ka dibaka tse pedi fela mo xare xa ngwaxa, xa di bapalwe ka xo swana, ba bangwe ba di raloka masexare xo fihlela mantsiboya xoba xa xo na le ngwedi matla-xosa, ba bangwe ba di raloka xo tloxa mantsiboya xo fihlela ba eja, ba lapa xo raloka xoba ba sobetse ngwedi.

Papadi ye ya mantlwana e atisa xo ralokwa ke bona bona masoxana le banyana, e se bang ba xo disa mamane, xe e le ba ba e ralokang xo tloxa masexare le mosemane wa xo disa dikxomo xa a kxethwe xore a tle a e raloke, mosimane le o tee wa xo disa xa a nyakexe.

Batho ba ba ralokang mantlwana ke ba metsana e batanameng, xe ba rata xo raloka mantwana a dira dihlophanyana ba rera xo xahlana moxongwe xantsi-ntsi ka thapana.

2 Ba tla fihla ba dula fase xomme monyana xoba lesoxana la thoma la re tama dikxosi, aowa, ba tla araba xomme a re aowa! Ba xeso re tllile mantlwaneng, byale re nyankaxo xo dira mantlwana re swanetse xore re kxethe kxosana ya rena, ke xore motho yo a tlaxo xore laola ya ba yena ketapele ya rena.

Ke moka yo mongwe wa banenyana o tla ema a mo tlatsa ka fa a bonaxo le yena.

Byale mongwe o tla ema a re, lekxotla, la ba baso, monna a betwa mong o a ahlama, a re kxetheng, xomme nna ke be ke re e ka ba Mashegoane xomme mohatsaxe yaba Halefodi, mong le yena o tla ema a nthsa la xaxwe a ba a kxetha, byale ba tla re xe e etsa e le

masoxana a mane le banyana ba bane, ba tla re masoxana a ekxethele, le banyana ba ikxethele xomme soxana le le tlaxo xo kxetha monyana yaba le yena monyana yowe o be a le kxethile e tla ba kosana, xe xo na ba byalo ba tla thomolla xape xo kxetha.

3 E, byale xo na le kxosana ya bona, byale xe xo na le mohla xo ewa xo kxethwa basadi, ba na le banna.

Kxosana ya bona e tla ba botsa ya re xosasa ke tsatsi la xo kxetha basadi, bana le banna, byale le swanetse xore le kxobokane.

Tsatsi lewe kxosana xa e yi, e ne mosadi, bana ke lelxotla ka moka, mosadi xa a yi o ne monna, bana ke lelxotla.

Xe ba kxetha banna ba dula thoko basadi thoko, xomme o moxolo wa banenyana o tla ema a hlaola ba banyenyane ka moka ba boela thoko, e tla ba fa bana ba tlaxo xo kxethwa. Mosimane o moxolo le yena o tla hlaola ba banyenyane xore e tle e be bona bana.

4 Byale basemane ba tla hlakana le banenyana xomme ba nyake basadi xe banenyana ba sa ba fetole, banenyana ba a tloxa ba yo loxa moseka a byang yaba a betsang ditshoatshoane, ba a fa basimane, mosimane o tla le tsea a tane a leka xo le tsentsa letsoxong la ngwanenyana yo mongwe le yo mongwe yo a tlaxo xo le tsea a le apara o mo dumetse, byalo byalo. Xomme byale ba tla kxetha bana, lesoxana ke monna, monyana ke mosadi, byale monna le mosadi ba tla dula felo xo tee ba kxetha ngwana, o tee ba babedi xoba ba bararo.

Ba tla re xe ba feditse xomme mosadi o tla tloxa a ya xo batswadi ba ngwana a re ngwana wa lena ke ngwanake kowa mantlwaneng, xore ba mo fe tumelelo.

Byale kxosana e tla tsebisa xore e ka thoma mosomo wa yona.

Mantlwana a ralokwa ka kwedi ya Semphe-ke-kxose (March)

mola xo lewa lehlabula xoba mola xo bonnwe xo lewa dikxobe. E se bang ka ngwaxa wa tlala.

Kxosana e tla ba tsebisa xore xosasa xo iwa mantiwaneng bokete kxole le xae xo ka no ba bokxole byo bolekaneng dibaka tse tharo xoba xo feta fao (3 miles or more).

Xomme ba tla tsoxela xe e le ba xo raloka mantsiboya ba hlwa ba lokisa felo fawe ba kxona ba axa dintlwana xo ya ka malapana a bona.

5

Masoxana bona banna bawe ba tla tsera dipate tse nne ba rolela basadi bawe ba lokisa tsa ka xare dibeso di lokiswa di tsela ka moka xo lokiswa byale ka xae. Banna ba tla axa letaku la xo axeletsa motse le kxoro e tla axwa, mme xe ba feditse ba tla boela xae.

Mantsiboya ba tla ya xape xape. Banna xa e le nako ya xe ba buna ebile e le ba xo bina (xo raloka) masexare xo fihla mantsiboya ba ka se ke ba rulela dintlwana tsa xona. Le xona ba xo raloka xe ba buna ba bina xo tloxa masexare fa raloka fela mola ba bona xore ngwedi xo se na pula. Le xona ba thoma mosexare.

Xa ba raloke tsatsi le lengwe le le lengwe, kxanthe ba xe e le lehlabula ba raloka tsatsi le lengwe le le lengwe xo fihlela lehlabula lefela.

Mantsiboya xe ba boya banyana ba tla le dipitsa tsa xo apexa, dijo tsa ka masemong, mafela, dinyoba, maxapu, maraka, byalo byalo. Ba tle ba apexele banna ba bona.

6

Banna ba tla tla le mafela a se makae, ba xotse mollo kxorong, ba a bese, xomme ba thoma maxang ba ithute direto tsa dikxomo ba ane dingwane le dithai.

Basadi bona ka sewe sebaka ba tla be ba tsene fase ba apexa, mongwe le mongwe o apexela moxatsaxe le bana ba xaxwe.

Xomme xo tla re xe ba feditse ba botsane bana yaba ba ile xe ba etla ba tla le dithselwana tsa xo solela, byale ba tla sola mongwe le mongwe o tla fa moxatsaxe a xoma a fa bana ba ja thokwana, byale banna ba tla ja xo tee kowa kxorong, xomme ba kwera monna yo mosadi wa xaxwe a tlaxo xo ba a apexile potsa.

Basadi le bona ba fa bana ba bona thoko ba sala ba eja xotee. Ka moraxo xa faowe ba tla kopana ba opela dipina tse ba di ratang tse dingwe ba tla ithuta xona fawe mantlwaneng.

7 Aowa, xo tla opelva xo fihla bana mohlomong ba lapa, ba ya xo kxopela dibaka tsa xo tswa ba ya xae, xo bo papa bona.

Ka moraxo ba tla kwa basadi xo xomola ba sa hlwe ba sa opela. Kxosana e tla re baxeso ke bosexo xo ya re bo sela a re yeng xo roba. la. Basadi ba tla rwala dipitsa tse ba tlileng natso.

Empa basadi ba ba tla re xe ba fihla xae yaba ba kwile.

Eyale kaxe katse e ka se lese lexothlo e le lebeletse, euya le xa xo le byalo ba tla boya xape xape xosasa.

Ba tla ba iketla ba iphsina ka xo ja lehlabula, xo opela le bontsi. Mantlwana a ralokwa ka ona mokxwa ona wo.

Le xa re se ya tsebe ka xo swana ebile re sa a raloke ka xo swana, mokxwa ke on wo.

8 Ditaba tsa sethsaba sa xa Mphahlele.

Sethsaba se sa xa Mphahlele se tswa kowa Maake e be e le xona mosate byale xo bakiwa boxosi ke x e Mphahlele xe ba tla ba ba re Mphahlele a re monna ke wa xo iphahlela, ke tla tsama ke di bona.

Ke xe a ba tloxele a tla fano xa Sekhukhune le sehlopha sa xaxwe. Sekhukhune a kwana nabo aowa, ba phedisana ba ba ba tseelana ke xore banna ba xa Sekhukhune ba dumelwa xo tsea basadi ba xa Mphahlele le banna ba xa Mphahlele ba tsea basadi ba xa Sekhukhune.

Sekhukhune a ba fa mmoso le naxa ka keno thoko ya Leboya, Mphahlele o ile xe a etla keno a fapana le wa xa ba monna wa Maejana, monna wa Maejana a re kxosi ke nna, Mphahlele a re ke kxosi a xo fetoxe ke xe sehlophanyana se sala fawe, xana byale ba re ke Maejane, monna wa Maejane a re o tla tsama o iphahlela.

9 Mphahlele a feta a ya xo axa ka Molapong.

Aowa, a dula a busa. Kxosi ya sethsaba se sa xa Mphahlele xe ba le molapong e be e le Matsobane a hwa xa tsena Mphahlele a tla xona fa seleteng xo dula xona. A thotha Molapong.

O ile xo fihla fa monna wa Maejane a xana xo buswa, ya swarana ka dinala ya nthsethsere, lerumo le ekwa nama ya motho, molamo e le molamu, Mphahlele a fenya monna wa Maejana.

Le xe xo le byalo aowa, monna wa Maejana a xana xo buswa ke Mphahlele a xana xo thsela mothselo. Banna ba xa Mphahlele ba tswa ba ya xo rutwa bokostabule (bopodisa) ba ile xo fetsa ba re re yo swara banna ba Maejane, e le Mapolesa a mahlano a Basotho le Makwapa a mabedi.

10

Ke xore ba ba lelekisa ba ba hlaba ka marumo xo kwala mokxosi
o tee fela o bexo o re, "O se ke wa bolaya lekwapa". O bolaxe Mao-
ba. Aowa, napolisa a batho a ekwela xwa pholoxa a se makae.

Mphahlele a hwa, xwa tsena Matime a busa, dikolo tsa axwa,
Maejana a kutsa xo senya empa mosemane wa xa Mphahlele xe a etswa
sekolong a hlakana le basemane ba Maejane ba xana xo mmona ka
leihlo. O be a ka se sepela ka phirimana wa sepelela thoko tsa
Maejane.

Aowa, byale ba ba ba phedisana byalo ka batho. Banna ba di
fedile xo setse basemane, bona ba be ba sa swere bothata.

Matime o ile xo hwa xwa tsena Phatudi ena yo le xana byale
xe ke rialo a busang. Ke kxosi e bohlaie kudu ka maatla, e axa
dikolo fa naxeng ya yona, bana ba hlalefa ba e ya pele. Sekolo sa
naxa ya xaxwe ke se sengwe sa tse dituna.

Kxosi Phatudi o hudisa setheaba sa xaxwe o se tswetsa pele.

END S 548.